

Bölcsey Miklós

Eszterházy Károly Főiskola

bolcskey@gmail.com

FOTOGÁFIAI KÍSÉRLETEK

Fotográfiai kísérleteimet szeretném bemutatni, és annak az oktatásban rejlő lehetőségeit.

Gondolatok a fotográfia körül, kísérletek az anyaggal, a fénnel, a fizikai törvényszerűséggel, melyekben különös kapcsolatba kerül egymással a kép és a képalkotó eszköz.

A digitális világban sokszor csak egy kattintás a kép, nincs hozzá sok közünk. Automatára, vagy a kalapos nő sziluettjére kapcsolunk, és hol a rövidebb, hol a hosszabb oldalára állítjuk a képet, aztán egy kattintással rácsodálkozunk.

Ennél többet szeretnék, mélyebbet – megértés, elemzés, kísérlet –.

Kérdéseket feltenni, gondolkodni a médium körül. Ehhez keresek társakat, akkor, amikor hallgatókkal dolgozom: fotográfia talán kicsit másként, hogy találkozzon, gondolkodjon a médium lehetőségeivel és olyan feladatokkal, probléma felvetésekkel, amik szabad utat adnak a kísérletezésben.

Különös a találkozás akár Maurer Dóra és Kepes György, Aristoteles munkáiban. Akkor is, ha az ember tájékozatlan kezd valami hasonlóba. Akkor is, sőt így talán még inkább érdekes Kisbali László – primusa –, hogyan találkozik a gondolattal idősíkokon túl saját tapasztalatain keresztül.

Az elmúlt években meghívásokra és az EU Teacher Change Program kapcsán, több alkalommal is tartottam fotográfiai kurzusokat itt-ott a világban és meglepő volt látni, hogy az utóbbi évtized digitális forradalmával, még a szakirányú intézményekben is, sok helyen felszámolták a sötétkamrákat és így csak nagyon korlátozott lehet a médium körüli munka.

A fotográfia oktatásban olyan módszert kerestem, ami jól demonstrálható és minden részletében nyomon követhető.

Ennek kapcsán szeretném bemutatni egy művészeti munkámat, melyet évek óta használok az oktatásban is, és amihez 2001 óta rengeteg támogatást kaptam az Eszterházy Károly Főiskolától.

A Perspektíva Kiállításra, 1999-ben építettem az első nagyméretű, bejárható Camera Obscura-t, mely érdekes találkozása volt annak, amiről addig gondolkodtam. Azóta is keresem a lehetőségét annak, hogy minél egyszerűbben tudjak létrehozni nagyméretű képalkotó tereket, melyekben a kép kialakulásának körülményeivel kísérletezhetem.

Camera Obscura Performance

Nem átlátszó fekete leplet használva a résztvevőkkel pillanatok alatt, közösen alakítjuk ki, a nagyméretű (akár 100–200m²) sötét teret a képalkotáshoz, melyben egymásra utaltan kutatjuk a külvilág körülöttünk bujkáló, illanékony képeit. Ez a tér nagyon alkalmas a kísérletező munkára és arra, hogy a fotográfia történetének izgalmas területeit, megoldásait szemléletesen tanulmányozhassuk. Talán leginkább azért, mert tulajdonképpen egy hatalmas camera obscuában – fényképezőgépben –, a Flusser-i apparátusban, magában a programban vagyunk.

Ha meggondoljuk, milyen komplikált csak egy hagyományos fényképezőgép is – a digitális visszafejthetlenségéről már nem is beszélve –, akkor talán könnyebben megérezzük ennek a módszernek a lehetőségeit.

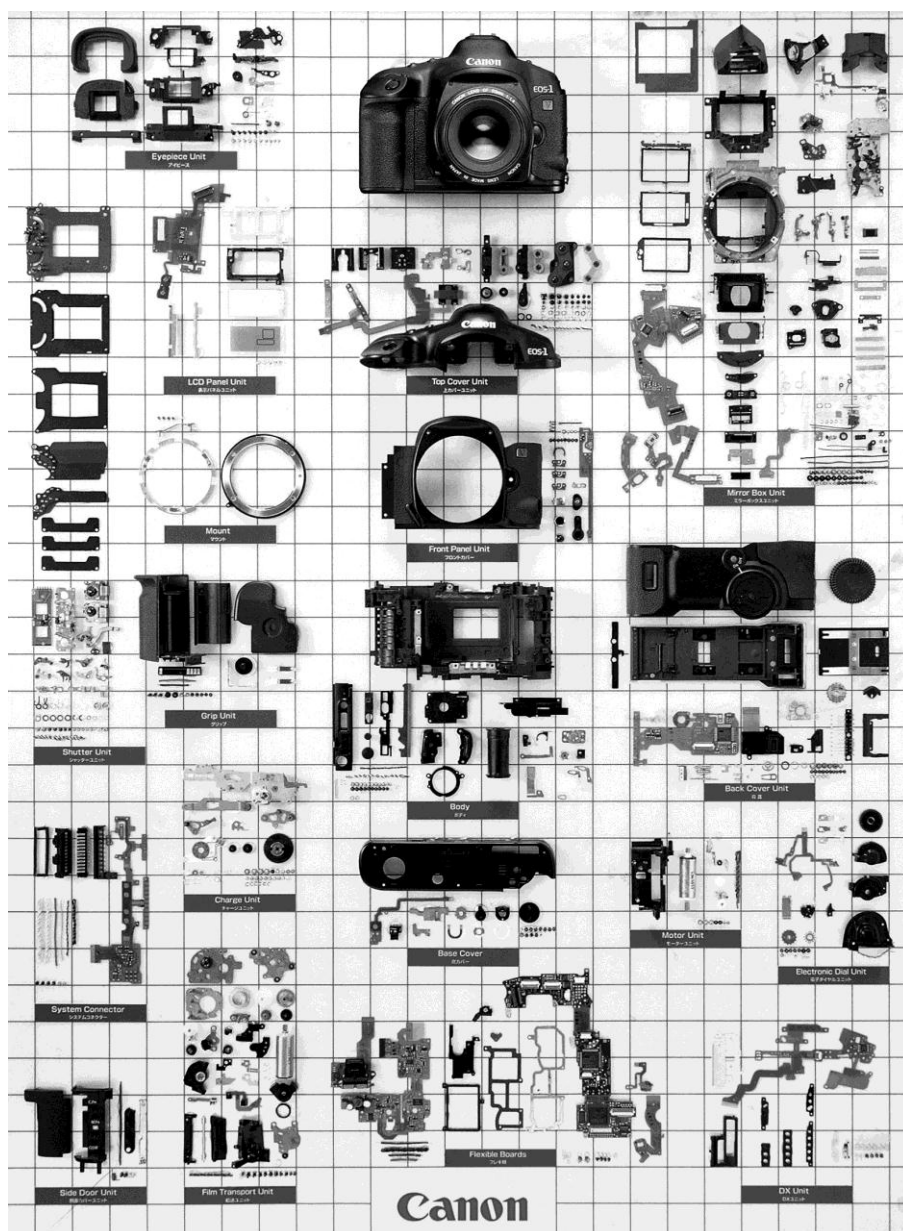
Tárgyegyszerűsítés, a végletekig, a funkcióig, melyben minden résztvevő, aktív részese a leképezésnek.

Bejárva a fotográfia történetének lassan két évszázadát, összekapcsolva a fizikai törvényszerűséget a digitális technikával, keresve az új képeket és megérteni a régit.

E munka során különös kapcsolatba kerül a sötétség, a fény, a látás, a fizikai törvényszerűség, a pillanatokra elcsíphető kép a digitális technikával, ami a képkészítés folyamatában nélkülözi a sötétségbe csomagolt kép évszázados előhívási procedúráját.

A kép végre az lehet ami, nem szorul keretekbe, hanem a körülöttünk terjengve mesél a külvilágról a sötétség nyelvén. Ez a kerítetlen kép, nagyon hasonlatos, ahhoz, ahogy mi is látunk, hatalmas körben magunk körül.

Hordozók

Sajátosak, az áttetsző anyagokra vetülő képek, egymástól elkülönülten, különböző méretben lehetnek jelen a térben, pillanatokra. Rögzítésükhöz nélkülözhetetlen a digitális technika nagy fényérzékenysége. Az így készült képek nem módosítottak, csupán a sokrétű, változatos látvány különböző felületeken megjelenő leképezései.

Többféle módon indulhatunk el, hol füstre, hol arra helyben alkalmassá tett nagyméretű üvegre, hol áttetsző, vékony anyagra vetíthetjük a képeket. A valóság érdekes, sokszor megismételhetetlen, anamorfikus képei jelennek meg, melyekből digitális fényképezőgéppel rögzíthetünk, amit tudunk.

Az áttetsző anyagoknál látható képek nagy részén látható fényes pont a gyújtópont, a forrás, amiben tömörítve miniatürizálódik a kép. **GALAXIS.** Az.

Papírzsebkendőnyi megapixel

Résztevők a sötétben maguk elé tartott kb. 20×20cm-es vékony, áttetsző papír-zsebkendővel rakosgatják össze a képeket. Az így egymás mellé, mögé, alá, fölé összerakott képekből adódóan, különös kapcsolat bontakozik ki a digitális fotográfia pixeleihez, érdekes párhuzamba állítva a megérintható látványt az utolérhetetlennel. A kialakult képből itt is csak azokat a részleteket lehet rögzíteni, amik a fehér lapocskákon – pixeleken – láthatóak és tulajdonképpen mondhatjuk azt, hogy annyi képpontból áll a képünk, ahány betartott lapocskánk – pixelünk – van.

Füst

A füstre vetített kép mágia. Valahogy érthetetlenül, rögzíthetetlenül az. Az, ahogy az ember belefeledkezve nézegeti. A terjengő füstön lévő kép testet kap a térben pillanatokra, Tulajdonképpen nincs is ott, csak a szem tehetetlensége testesíti. Valahogy úgy, ahogy az állóképeket megmozgatja.

Ezüst

Lehetőség van arra is, hogy hagyományos úton a klasszikus fotográfia eszköztára szerint, fényérzékeny ezüstre rögzítsük a kialakult képet úgy, hogy a digitális fotográfia azonnaliságával dolgozzunk. Azonnal. Az expozíciót követően mindjárt, ott helyben előhívjuk, kidolgozzuk a képet.

A hagyományos ezüstalapú fotográfiában nem megszokott ez az azonnaliság és az, hogy az egész folyamatot láthatóan, érinthetően követni tudjuk.

A digitális világ sterilítése az apparátusba kódolt, nem sokat tehetünk ellene. Ezért értékelődik fel a hagyományos fotográfia, ami minden részletében alakítható, és amiben ma már nem csak a valóság leképezése az elsődleges. Nem, hanem a kép varázslata, kialakulásának körülményei, tulajdonságai.

Ezekben aztán benne van a lélegző ember pontatlansága, ahogy tartja a teret, a gyűjtőpontot, a vásznat, a fényérzékeny anyagot, a megvilágítástól függően percekig. Az előhívás gesztusa, ami aztán ott marad majd a képen. Lehetne másként is sterilebben, nyomtalanul, de azzal csak veszne az, amiért izgalmas ez a világ a kiszámíthatóhoz ké-

pest. Pontatlanság, de ettől csak még inkább benne a megismételhetetlen pillanat, a sötétség, a fény, az idő és a tér labirintusán keresztül ezüstbe mosható kép.

Camera Obscura Performance-t az elmúlt években különböző meghívások kapcsán több helyen mutattam be sikerrel:

Eger, Kepes Művésztelep 2004
Swiss, Paleo Festival 2006, 2008
Slovákia, Besztercebánya 2006, 2007, 2011
England, Norich Education and Research Center 2006
Székesfehérvár, Szent István Király Múzeum 2007
Budapest., Ludwig Múzeum 2007, 2008, 2009
Turkey, Trabzon 2007
Gönc, Művésztelep 2007
Noszvaj, Művésztelep 2007
U.S.A., New York 2008
Debrecen, MODEM 2008
Budapest, Apple Center Kreatív napok 2008
Erdély, Gyergyószárhegy 2008
Italy, Velence 2008
France, Marseille 2008, 2009
Budapest, Mai Manó Fotográfusok Háza 2008
Germany, Jena BauhausLab 2009
Budapest, Műcsarnok, Pillanatgépek 2010
England, London Kinetic Art 2010
Finnország, Helsingin Aikuisopisto 2010
Budapest, Színháztörténeti Múzeum 2011
Paris, Magyar Intézet, Mois de la Photo 2011
Swiss, AVIA International Foundation 2011
Szlovákia, Bratislava 21 Month of Photography 2011